

Poeticas Lyrikvejledning

Det mangetydiges nøjagtighed

Poeticas lyrikvejledning er til dig der er nybegynder, og til dig der ønsker at få nogle tekniske fif i dit skrivearbejde.

Lyrikvejledningen er udarbejdet af cand.mag. Marianne Eriksen, 2001.

Indhold: (Klik dig frem)

Minimumskrav

Grammatik:

Slåfejl og stavfejl er forbudt

Korrekturlæsning

Tegnsætning

Gode råd og anbefalinger

Ordvalg:

Klichéer

Udenlandske ord

Gentagelser

Vær konkret

Bogstavrim

Skær det overflødige væk

Emnevalg:

Alment interessant

Personligt, men ikke privat

Indholdsmæssig sammenhæng:

Gør emnet snævert

Undgå opremsninger

Billedsprog:

Find nye billeder

Undgå slidte billeder

Leg med sproget

Rim:

Rim egner sig bedst til sange

Rim gør sig ofte til hersker

Rim skal bruges med omtanke

Rytme:

Læs digtet højt

Rytmen skal støtte eller supplere

Rytme giver bevægelse og flow

Idéer og inspiration

Eksempler på vellykkede og mindre vellykkede digte

Denne lyrikvejledning er tænkt som et opslagshæfte til lyrikere. Intentionen er at inspirere med gode råd og anbefalinger, men også at gøre dig mere opmærksom på nogle minimumskrav, man kan forvente, et digt opfylder, før det sendes ud i verden.

For at gøre vejledningens indhold mere konkret, afsluttes med en gennemgang af nogle digte. Via eksemplerne tages nogle af vejledningens kritikpunkter af positiv og negativ karakter op og uddybes. Jeg har fundet både nogle gode digte og nogle mindre gode digte. De mindre vellykkede digte er medtaget som eksempler på digte, der ikke lever op til minimumskravene.

Jeg påberåber mig ikke patent på at definere, hvordan et godt digt er skruet sammen. Jeg forsøger at holde mig til en så nøgtern og konstruktiv analyse som muligt, hvis formål primært er at inspirere

og være med til at give yderligere input til lyrikere, inden de sender deres hjertebørn af sted.

Minimumskrav

Grammatik:

Slåfejl og stavfejl er forbudt

Først og fremmest bør der ikke være ikke slåfejl og stavfejl i et digt. Det er et absolut minimumskrav. Man skal altid læse sit digt grundigt igennem og kontrollere grammatikken. Forkerte endelser på udsagnsord eller navneord, problemer med kendeordene: "en" eller "et", forkert sætningskonstruktion, ufuldstændige sætninger osv. skal man også være opmærksom på. Det er i orden, at det overlades til læseren at tænke digtets betydning igennem, men ikke via ufærdige sætninger, hvor læseren selv skal udfylde resten. Læserens fantasi skal i stedet sættes i gang via billedsproget. Det kan i dén grad have konsekvenser for digtets kvalitet og læserens forståelse af det, hvis man ikke tager sig tid til at gennemgå disse elementer i digtet.

Korrekturlæsning

Hvis man har problemer med stavningen eller lignende grammatiske elementer, er det en god idé at få en anden til at rette digtet igennem. Ofte bliver man selv blind for slåfejlene, mens et par friske øjne bemærker dem med det samme. Det er ærgerligt og unødvendigt, at et digt skæmmes af den slags distraherende fejl. Det fjerner læserens fokus fra indholdet.

Tegnsætning

Det mest almindelige for lyrik er, at der ikke bruges tegnsætning, men at man via andre virkemidler såsom linjeskift og stort begyndelsesbogstav skaber pauser og ophold i et digt. Ofte består et digt kun af ganske korte linjer, og det er derfor unødvendigt og kan skæmme digtet at bruge tegnsætning.

Hvis man skriver meget fortællende digte med lange strofer, kan det være en fordel at benytte sig af tegnsætning. Tegnsætning er ikke forbudt i et digt. Det kan ofte være med til at gøre de lange digte mere læseværdige og overskuelige. Mange og lange sætninger uden punktum eller komma er også svære at styre rent rytmisk, læseren har ingen chance for at vide, hvor pauserne skal indlægges. Tegnsætning kan netop være med til at underbygge og fremhæve.

Gode råd og anbefalinger

Ordvalg:

Klichéer

Ordvalget bør være nutidigt. Undgå gammeldags, faste vendinger og omvendt ordstilling, eftersom det giver digtet et gammeldags og stift præg. Klichéer (f.eks. "larmende tavshed", "tidens ur"), slang, svulstigheder ("din favn er en havn", "mit hjerte smerter") og melodramatiske ("O hvilken skønhed", "Ak, skønheden forgår så hurtigt") udtryk gavner heller ikke digtet. Gør det til en kunst at undgå klichéen. Det kan være vanskeligt, fordi alt synes sagt før, men der findes næsten ikke noget mere dræbende for et digt end klichéen.

Udenlandske ord:

Undgå pludselige indslag af engelske eller andre udenlandske ord i dine digte med mindre det er MEGET oplagt. Oftest virker det udelukkende for smart og pinligt.

Gentagelser

Brugen af gentagelser kan både være virkelig effektiv og virkelig uheldig. Det er et meget anvendt virkemiddel inden for lyrik, og som det gælder for de fleste stilistiske virkemidler, bør man altid overveje nøje/være bevidst om, hvordan man bruger gentagelser. Hvis man vælger gentagelsen som en bevidst form eller princip for et digt, dvs. hvor gentagelsen skal være med til at underbygge og forstærke digtet (f.eks. som en ramme eller "et omkvæd"), kan det tilføje meget godt til digtet, fordi det er helt tydeligt for læseren, at her har gentagelsen i sig selv en funktion. Man skal til enhver tid undgå gentagelser, der blot er udtryk for, at man simpelthen ikke kunne finde et andet ord for det samme. I nogle tilfælde kan man måske selv blive så begejstret for en vending eller et ordvalg, at man bare må have det med i hver anden linje uden noget egentligt formål. Den slags gentagelser er uheldige. For mange og tilfældige gentagelser virker trættende og kan give indtryk af uprofessionalisme.

Vær konkret

Vær altid meget præcis, og vær hellere enkel og konkret end famlende og konstrueret. Det søgte og anstrengte falder aldrig godt ud, man skal ikke forsøge at skrive "digtagtigt", det virker ikke.

Bogstavrim

Bogstavrimet eller alliterationen, dvs. brugen af det samme for bogstav i flere ord i træk (f.eks. solens søde stråler fortrænger mørkets magter) er endnu et stilistisk virkemiddel, som skal bruges med måde. Generelt for den type virkemidler er, at man skal være opmærksom på, at de ikke stjæler billedet. De skal ikke tage magten fra indholdet, men udelukkende støtte og fremhæve indholdet. Et digt kan drukne i for mange virkemidler.

Det er meget vanskeligt at lave bogstavrim, som ikke er for demonstrative og banale. De har en fleg af børne- og vrøvlerim i sig og kan derfor gøre mere skade end gavn. Som hovedregel skal de undgås, men kan altså også have en positiv, forstærkende effekt brugt rigtigt. Hvis man bruger dem rigtigt, falder de ind i digtets stemning og er næsten usynlige eller i hvert fald ikke så påtrængende, at de er det første, man ser i digtet. Man skal virkelig tænke grundigt over, hvilke ord man laver bogstavrim på, sådan at man undgår klichéerne.

Skær det overflødige væk

Gå hvert eneste ord efter i digtet. Overvej om det kan undværes. Som digter er man nødt til at være selvkritisk også inden for dette område. Inden for filmens verden bruger man et udtryk, der hedder: "Kill your darlings". Det betyder, at den sekvens i en film, man som instruktør holder aller mest af og har brugt mest tid på, paradoksalt nok måske er den, der bør klippes bort for at

gøre filmen perfekt! Dette gælder også inden for lyrikken. Hvis man selv har forelsket sig i et udtryk eller et ord, er man blind for dets svagheder. Det kan derfor være en god idé at fjerne ordet/vendingen og overveje, om andre passer mere præcist.

Emnevalg:

Alment interessant

Emnet skal være af almen interesse og ikke for privat og internt. Hvis man ønsker at formidle en meget personlig a-ha-oplevelse eller følelse, bør man tage i betragtning, at andre måske ikke kan "se lyset" på samme måde som en selv. Ikke alle oplevelser eller storslåede følelses-øjeblikke egner sig til at blive videregivet hverken i digtform eller i øvrigt, selv om man måske selv sidder med oplevelsen af at have fået en virkelig genial idé til et digt. Nogle emner er for interne og kræver for megen forklaring for at tale til andre. Her må man som digter være meget selvkritisk. Emnet skal tale bredt og have en vis generel appel. Det skal vække læserens interesse.

Personligt, men ikke privat

Det er bedre at være personlig end privat. Det er en god idé at slippe pænheden og være ærlig og hudløs, det kan give læseren noget. Skriv ikke kun svarene, men også spørgsmålene. Digte behøver ikke give indtryk af at have forstået alt. Men hvis læseren så at sige "skulle have været der" eller dele den samme referenceramme som digteren for at forstå digtet, er det for privat. Man risikerer at tabe læseren undervejs, hvis digtet er for lukket og indforstået.

Indholdsmæssig sammenhæng:

Gør emnet snævert

Digtet skal hænge indholdsmæssigt sammen. Digtet bliver for intetsigende og ustruktureret, hvis man breder sig over eller blander flere emner/del-emner inden for samme digt. Temaet skal følges til dørs. Et digt må gerne efterlade læseren i eftertanke og undren, men ikke over hvad der er hoved og hale i digtet.

Vælger man f.eks. at beskrive naturen, kan det være en god idé at vælge et meget snævert emne inden for dette meget brede tema. Alt ved naturen kan jo ikke beskrives i et digt, tværtimod bliver digtet måske netop stærkere i sit udtryk ved at fange en ganske lille del af naturen.

Undgå opremsninger

Opremsninger skal så vidt muligt undgås. Det tilføjer ikke noget positivt til digtet at forsøge at forklare så meget som muligt med så mange nye variationer som muligt.

Er emnet for digtet følelser eller en oplevelse, gælder det samme: Det er en fordel at beskrive følelsen/oplevelsen så koncentreret og enkelt som muligt frem for at brede sig over flere mulige variationer.

Billedsprog:

Find nye billeder

Et godt og spændende billedsprog er især kendetegnet ved at være varieret og nyskabende. Man skal som digter på det nærmeste tvinge sig selv til at finde nye billeder. Jo mere nyskabende et digts billedsprog er, des mere vil det fange læseren og give læseren en virkelig øjenåbende a-ha-oplevelse. Måden, man kan variere og opkvalificere sit billedsprog på, er bl.a. ved at øve sig i at finde frem til det mest koncentrerede udtryk. Dvs. finde det billede, der med færrest mulige ord, siger mest muligt. Et billede, der ikke stopper en fortolkning, men åbner for fortolkning hos læseren. Find billeder, der kan rumme mange betydninger.

Undgå slidte billeder

Billedsproget skal ikke være for konstrueret, for tænkt, for kunstigt eller for digtagtigt.

Klichéerne og banaliteterne skal for enhver pris undgås. F.eks.: "Mit hjerte græder" eller "tårerne er som regn på ruden". Man skal i meget høj grad være bevidst om at undgå standardformuleringerne og de fortærskede billeder. Hvis et kærlighedsdigt virkelig skal rykke noget ved læseren, kræver det sin digter. Frem med de nye og usædvanlige billeder!

Leg med sproget

Et godt billedsprog kan også være kendetegnet ved, at man gør et konkret billede eller en konkret, fysisk ting metaforisk. Skaber en pludselig overført betydning, som kaster nyt lys eller giver en helt ny vinkel på en linje i digtet. Dette, at bruge hverdagsoplevelser eller konkrete sætninger og sætte dem i en usædvanlig sammenhæng, tilføjer et digt noget særligt. Linjen "jeg ligger på knæ i haven" er meget konkret, men hvis den bruges symbolsk som billede på, at jeg beder til Gud, får den samme sætning flere betydninger på én gang. Det ene digt kan virke både konkret og abstrakt gennem den samme sætning. Sætningen drejes og opfattes pludselig på en helt anden måde. En anbefaling kunne således være at være opmærksom på sådanne omskrivninger eller billeddannende effekter. Vær opmærksom på de mange betydninger, sproget rummer. Leg med sproget.

Rim:

Rim egner sig bedst til sange

At skrive rimede digte er en vanskelig kunst. Det er heller ikke almindeligt inden for lyrikken i dag at skrive rimede digte; de har i nogen grad fået et negativt rygte, som værende gammeldags og højtidelige. Derfor vil min generelle anbefaling være at undgå rimede digte, med mindre de direkte skal bruges som sangtekst med tilhørende melodi.

Rim gør sig ofte til hersker i digte

Et absolut minimumskrav til et rimet digt er, at digtet overhovedet rimer og det hele vejen igennem digtet. Og at rimene er af en vis standard (væk med øjerim, som måske, når de staves,

ser ud til at rime, men som ikke gør det, når de læses op: f.eks. hav/gav, lys/kys og væk med de slidte rim: hjerte/smerte). Det lyder banalt, men faktisk er det meget svært at lave gode og vellykkede rim, der ikke bærer tydeligt præg af konfirmationssangens simple rim-ordvalg. Ofte kan man i sin iver efter at finde ord, der rimer, gå på kompromis med digtets indhold. Man bliver bundet af rimkravet til at bruge et ordvalg, som egentlig ikke passer til indholdet eller passer rent grammatisk. I værste fald kan dårlige rim gøre digtet meningsløst. For at få rimene til at passe, opfinder man f.eks. ord eller bruger ord, som er gammeldags eller forkorter ordenes endelser osv. På denne måde bliver rimene en spændetrøje frem for et flot virkemiddel. Umiddelbart synes det måske nemmere at lave rimede digte, hvis man er vant til at skrive sangene til familiefesterne, men det kan være meget vanskeligere end forudset at lave gode rimede digte.

Rim skal bruges med omtanke

Hvis man vælger at lave rimede digte, skal det være for at tilføje digtet noget positivt, ikke for at have en skabelon at skrive efter. Det er som med billedsproget: Det kan hurtigt blive for fortærsket og kedeligt. Jo sjovere, mere interessante og usædvanlige rimene er, des bedre og større selvstændig berettigelse får de i digtet. Rim kan hurtig blive til klichéer og dermed ødelægge oplevelsen af et i øvrigt godt digt. Man skal kun rime, hvis man synes det giver en yderligere og uundværlig dimension til digtet.

Rytme:

Læs digtet højt

Et selvfølgelig minimumskrav til et rimet digt er, at det holder rytmen hele vejen igennem, men rytmen er også meget vigtig i digte, der ikke rimer. Rytmen kan nemt glemmes i skrivearbejdet og opdages først i oplæsningen, men en god og konsekvent rytme har stor betydning for det samlede indtryk af digtet. Det kan derfor heller ikke siges for tit: Sørg for at læse digtet højt!!

Rytmen skal støtte eller supplere indholdet

Rytme er et stilistisk virkemiddel, der hjælper læseren til at læse og forstå digtet. Via rytmen opdeles digtet i mindre bidder. Man bør som digter hele tiden have for øje, at rytme og emnevalg skal passe sammen. Rytmen er meget stemningsskabende, så det dur ikke, at rytmen er let og dansende, hvis emnet er sørgeligt eller alvorligt. I sådanne tilfælde modarbejder rytmen indholdet og mister sin positive effekt.

Rytme giver bevægelse

Rytmen er med til at give digte bevægelse, fremdrift og liv og kan supplere og fremhæve indholdet. Rytmen kan være et effektivt dramatisk virkemiddel, hvis man f.eks. inden for det enkelte digt veksler i rytmen fra strofe til strofe for at markere et stemningsskift eller lignende. Inden for den enkelte strofe er det dog bedst at bevare den samme rytme. Et digt bliver meget flot og interessant, hvis det er tydeligt i digtet, hvordan rytmen danner et mønster og lader indhold og form spille sammen. Rytmen skabes via ordene, deres længde, antal stavelser og sammensætningen af ordene. Også tegnsætningen er med til at markere rytmen.

Idéer og inspiration

Småord

Stryg alle småord (f.eks. og, jeg, da, men, så), medmindre de er af afgørende betydning for digtet. Småordene er unødigt fyld og kan gøre mere skade end gavn. Jo færre og mere præcise ord des bedre.

Selvkritik

Læg digtet væk, når det er skrevet, og tag det frem efter nogle uger, og ret det igennem. Indtal digtet på en båndoptager, og spil det for dig selv for at høre, om rytmen holder, eller læs det højt for en ven. Vær i det hele taget selv din hårdeste kritiker, og brug andre som sparringspartnere. Forvent ikke, at det ene smukke digt efter det andet kan hives ud af ærmet. At skrive digte er simpelthen hårdt arbejde og indbærer indimellem skuffelser. Forvent ikke, at andre synes dit digt er lige så pragtfuldt, som du selv gør.

Ordvalg

Brug synonymordbog for at variere dit sprogbrug.

Ordspil

Skriv sjove vendinger og små ordspil ned, de kan være til inspiration senere.

Stilistiske virkemidler

Få kendskab til så mange formmæssige virkemidler som muligt, og brug dem (varsomt og nøje overvejet!) til at give digtene en ekstra dimension. Brug grafikken og opstillingen af linjerne på en bestemt måde. Brug matematiske virkemidler: hver strofe samme antal ord, lav trapper, udvidelser osv. Men når alt dette er sagt, så gør det kun, hvis det har mening i forhold til digtets indhold. Det har ingen effekt andet end som "spil for galleriet", hvis det ikke hænger sammen med indholdet.

Koncentrat: Stræb efter det enkle, det allermost koncentrerede koncentrat til ikke ét ord kan undværes/er overflødig. Glem ikke, at det vigtigste i digtet er det, som sker i din læsers hoved imellem dine digtes linjer. Som denne vejlednings overskrift antyder, kan et digt, når det er gennemarbejdet og gennemtænkt, via meget få, nøjagtige ord frembringe en mangetydighed, dvs. sætte gang i billeddannelsen og fantasien hos læseren og netop give plads til mange betydninger mellem linjerne.

Rum: Skab rum i dit digt, pas på med at begrænse digtet med bastante afslutninger og konklusioner. Vær ikke bange for ubesvarede spørgsmål, det er mere inspirerende end færdige svar. Digtet må godt være åbent på den måde, at det får læseren til at stille spørgsmål eller efterlader læseren med overvejelser. Det læseren selv får lov at erfare/tænke sig frem til,

efterlader det stærkeste indtryk.

Inspiration: Læs digte til du bliver blå i hovedet! Lad dig inspirere af andre, opdag nye måder at digte på - man må gerne låne fra hinanden. Læs bredt inden for mange stilarter: gamle, rimede digte, knækprosa, moderne digte, eksperimenterende digte osv. Udvid din lyriske horisont for, hvordan et digt også kan se ud.

Læs faglitteratur om lyrik. Læs teorier og få kendskab til de forskellige litterære retninger. Der er umådelige mængder inspiration at hente i litteraturteoriene.

Læs om forskellige lyriske stilarter, hvad der rører sig for tiden, eller hvad der rørte sig for 100 år siden. Jo mere viden, en digter suger til sig, des bedre.

Eksempler på vellykkede og mindre vellykkede digte

Vellykkede digte:

Jeg har valgt at bruge henholdsvis et af de digte ("Månestråle" af Bettinna Bech), som er med i Poeticas digtsamling: Sprækker af lys udgivet på Credo Forlag 1999. Samt et digt af Ditte Olsen, som endnu ikke er offentliggjort. Digtene er valgt tilfældigt, dog med det kriterium, at de lever op til minimumskravene og illustrerer nogle pointer i vejledningen angående billedsprog, indhold og form.

Månestråle

Skærende blidt falder en månestråle

på den hvide væg

skaber en symfoni af stilhed

som kun findes i en kirke

Rækker fra himmelen og ind i lokalet

uden at lade sig hindre af glas

uden at lade sig standse

rækker fra himmelen mod jorden

Skaber en stilhed så høj

at den umuligt kan overhøres

skærende månestråle rammer alteret

tvinger mig i knæ

Hjertet fyldes af glæde

over denne stilhed, tid til bøn

Månestrålen bryder mørket

rammer korset, peger på alteret

Beskrivelse af Månestråle

Digtet "Månestråle" er et virkelig flot gennemarbejdet digt, der indeholder mange kvaliteter. Først og fremmest er digtet et eksempel på, hvordan minimumskravene til et digt tilgodeses: Der er ingen stavfejl, grammatiske eller sproglige problemer.

Rytmen eller bevægelsen i digtet fungerer: Man kan følge en udvikling og fremadskriden i digtet, og der afsluttes med et indholdsmæssigt højdepunkt, en pointe og klarhed (månestrålens virkninger). Ordvalget er både idérigt, nutidigt og gennemtænkt ("skærende blidt", "symfoni af stilhed", "tvinger mig i knæ"), ligesom emnet for digtet er interessant og nyskabende. Det er på én gang et snævert og bredt emne - digtet starter på det konkrete og snævre plan: natur (i form af en månestråle) og kirke mødes, og ender på overført og dybest set generelt plan: Gud og menneske mødes i Guds hus.

De fleste læsere kan sætte sig ind i billedrækken, fordi billederne er meget beskrivende og klare uden brug af klichéen. Digtets stemning fremstår også tydeligt, her er det især flot, hvordan månestrålen bruges på flere planer. En månestråle er på én gang meget blid, næsten usynlig og fuldstændig skrøbelig, men også af en enorm og bydende styrke (bliver en budbringer) - i stand til at gennemtrænge glas og først og fremmest få mennesket til at knæle i bøn. Månestrålen er et stærkt og effektivt billede, fordi Bettinna formår at bruge strålen på flere planer. Her er billedet: "Skaber en stilhed så høj/at den umuligt kan overhøres" i 3. strofe linje 1-2, virkelig flot og rammende. At stilheden kan være larmende kender de fleste til, og her åbner det virkelig for associationerne, fordi stilheden taler og vil os noget. Med et meget enkelt billede ændres den konkrete månestråle til et billede på noget andet og mere. En vigtig pointe er også, at Bettinna netop formår at undgå den slidte metafor: stilheden larmer - hun skaber et nyt billede med samme betydning.

Digtet er åbent og sætter tanker i gang hos læseren, vi får lov at læse mellem digtets linjer, det bliver ikke skåret ud i pap. Samtidig er det et digt, der giver læseren en a-ha-oplevelse, viser os en særlig måde at se og opfatte verden på, som vi ikke normalt er opmærksomme på: At have øje for det store i de små begivenheder.

Troens hvile

I dine gennemborede hænder

passer arrets fordybning

præcis til mig

Ruller mig

sammen

puster ud

skjult

i dine gennemborede hænder

Beskrivelse af "Troens hvile"

Igen er der tale om et meget gennemarbejdet og flot digt. Digtet formår på meget få linjer og ved hjælp af meget få ord og effektive virkemidler at fortælle sin læser utrolig meget. Digtet tilhører den minimalistiske genre, hvor der bevidst arbejdes med så koncentrerede udtryk som muligt. Kunsten ved den minimalistiske stil er at skrive digte med færrest mulige ord, som alligevel siger meget og åbner for associationer og billeder hos læseren. Faren er naturligvis, at man kan blive intetsigende, men her lykkedes det overmåde flot at udtrykke en mangetydig nøjagtighed: Via få nøjagtige ord åbnes for mange betydninger. Der skal virkelig arbejdes med ordene, de skal på én gang være meget præcise og billeddannende. Udtrykket "puster ud" er meget rammende og fortællende. Det videregiver en stemning, en sindstilstand og samtidig et billede af jeg'et og Jesus på én gang. Jeg'et har behov for hvile, Jesus er fristedet.

Digtet gør brug af flere stilistiske effekter. Bl.a. grafikken. Mulighederne for at gøre digtets ydre form, dets fremtræden på siden til en væsentlig del af digtets udtryk, udnyttes på en meget effektiv måde. Digtets ydre form antyder, hvis man lægger det på ryggen, en hulning, som er i samklang med digtets emne og beskrivelse af Jesu hænder. Linjeskiftene er altså ikke tilfældige. Udtrykket: "ruller mig/sammen" i linje 4-5, illustrerer dette ned i detaljen, hvor "sammen" netop står alene på linjen og derfor ingenting fylder i overensstemmelse med jeg'et, der gør sig lille eller måske ligger i fosterstilling i Jesu hånd.

Gentagelsen er et andet godt virkemiddel som digteren benytter sig af. I og med at første linje gentages til slut, dannes en ramme omkring digtet, hvilket også er med til at fremhæve indholdet: Jesu tryggede hænder danner en ramme omkring det hvilende jeg.

Digtet er et eksempel på, hvordan selv et meget snævert emne, i dette tilfælde en hel specifik beskrivelse af en følelse/tilstand, sagtens kan gøres generel og almen interessant. Selv om emnet er personligt, er det netop ikke privat. Digteren er ærlig og giver noget af sig selv, men formidler beskrivelsen af troen på en måde, som de fleste kan genkende og relatere til.

Eksempler på mindre vellykkede digte

Disse digte er delvis anonymiserede og konstruerede. De er eksempler på, hvordan minimumskravene til et digt ikke overholdes, men illustrerer også, hvor nemt det er at havne i nogle af de faldgruber, der i øvrigt er omtalt i vejledningen.

Rosenhaven

En duft af sødme fylder min have
at jeg må bøje mig ned og kysse en rose,
som nikker til mig og skænke mig livsglæde
og fylder mit hjerte med ro og
bløde evighedshåb

Mine hænder er som stilke,
der har været i berøring
med en evig kærlighed
og mine knæ bøje sig i
ærbødighed og taksigelse
Min rose har sandelig fået knopper,
for i min have vokse der kun ædle
roser, der aldrig fordufter!

Beskrivelse af "Rosenhave"

Digteren har problemer med grammatikken. Digtet er præget af slå- og stavfejl, ukorrekte endelser og forkert sætningskonstruktion. Bl.a. er de to første linjer i første strofe grammatisk ukorrekte. De hænger ikke sammen rent grammatisk, "at" i anden linje skulle enten fjernes eller ledsages af et "så". Der mangler et "r" efter flere udsagnsord osv. Disse fejl forstyrrer læsningen voldsomt, og man kommer til at fokusere på dem i stedet for på indholdet.

Hvad angår emnet må det siges at være noget fortærsket. Beskrivelsen af rosenhaven er meget traditionel og klichépræget: "En duft af sødme", "kysse en rose", hænder som stilke", "en evig kærlighed". Det er helt fint at gribe fat i gammelkendte emner, hvis man f.eks. er blevet meget glad for sin have og gerne vil videregive den følelse i et digt, men det kræver noget ekstra, noget nyt for at fange læseren. Her tenderer emnet til at være for privat beskrevet, i hvert fald er det vanskeligt for læseren helt at sætte sig ind i, hvordan det føles at måtte kysse en rose, eller at hænderne føles som stilke. Rosernes betydning for digteren er åbenbar, men det lykkes ikke digteren at videregive den samme begejstring til læseren.

Digtets ordvalg er noget højtideligt og melodramatisk. Især anden og tredje strofe indeholder eksempler herpå: "ærbødighed og taksigelse", "ædle roser, der aldrig fordufter", berøring med en evig kærlighed". Billedsproget halter også noget. Ofte bliver det komisk som i tredje strofe hvor blandingen af det konkrete og abstrakte er ganske uheldig. At en rose får knopper, forstået som at den bliver irriteret og har fået nok, falder komisk ud, når en rose samtidig står i knop, dvs. er klar til at springe ud. Det samme gælder ordet "fordufter", som netop indeholder den samme uheldige blanding af det konkrete og abstrakte.

Rytmen er afgørende for et digt, og i dette eksempel er der ikke meget, der tyder på, at digtet er blevet læst højt. Højtlesningen ville afsløre rytme-bruddene med det samme.

Et par rulleskøjter og en undulat

Har du prøvet at finde lykken
ved og eje et par rulleskøjter og en undulat?
hvis ikke har du noget til gode
Prøv det!
dit liv fyldes med jubel

skøjterne kører dig fremad
fuglen flyver med
og "folk" fylder tanke og øjne
Så vores hjerter bliver spængfyldt med fred.
At få fat i et par skøjter er let!
mens fuglen flagrer
Den fanges ikke af mammon
men kun via kærlighed, den dubt i sit hjerte har bo
Hvad livet bringer er uvist,
jeg er tit bange
men Gud kendet det og lær mig bønner
og giver fuglen tryghed og ro.

Beskrivelse af "Et par rulleskøjter og en undulat"

Dette digt er et klassisk eksempel på, hvordan et digt bliver for privat og aldrig når ud til læseren. Her er der problemer med referencerammen, læseren skal selv have et meget personligt forhold til emnet, før digtet bliver interessant. Når man vælger at skrive om et meget specielt og privat emne, kan konsekvensen som i dette tilfælde være, at digtet bliver ufrivilligt komisk og intetsigende.

Udover at emnet er af for privat karakter, er det også et problem, at for mange emner rodes sammen. Digteren putter for meget i digtet, så det bliver en opremsning af alt og ingenting. "Folk" der optræder i første strofe blandes ind i det, ligesom der er emneskift i anden strofe, som mere handler om angsten for hvad livet bringer, end undulaten og rulleskøjterne. Emnemæssigt hænger digtet altså ikke sammen.

Digtet lider også under grammatiske problemer, såsom stave- og slåfejl, forkert sætningskonstruktion og omvendt ordstilling. Brugen af citationstegn ("folk") passer ikke i et digt, det virker forvirrende og giver ikke mening. Digtet illustrerer til fulde, hvordan overvejelser omkring ordvalg og forsøg på at finde de mest præcise og beskrivende ord er altafgørende for et digt.

Digtet er generelt præget af et gammeldags ordvalg ("har bo") og klichéfylde og uheldige billeder ("fyldes med jubel"). Blandingen af "spængfyldt" og "fred" er ikke god, fordi "sprængfyldt" signalerer aktivitet, larm, energi - dvs. alt andet end fred.

Perlen

En perle så smuk og fuld af glød

blev dannet, poleret og plejet engang.
Den kendte ikke til verdens nød
og urskovens evige klagesang.
Med andre perler af samme natur
gik den gerne til fest
hvor kulde og hovmod mod tidens ur
er det der passer dem bedst.
Varme, omsorg og kærlighed
den opfaged ikke, men fandt
at i ufred og i verdens herlighed
var målet at den var smukkeste - og vandt.
Moralen er - O lyt til mig!
at har du en perle som min,
så slip den ikke på alfarvej
hvor den forgår, som før var så fin

Beskrivelse af "Perlen"

Digtet illustrerer, hvor svært det er at skrive rimede digte, og hvor let rimene kan tage magten over indholdet. Rimene i "Perlen" er meget simple og banale, og det skinner klart igennem, hvor svært det har været at få rim og indhold til at passe sammen. Digtet er derfor præget af nogle sære, konstruerede ordsammensætninger: "urskovens klagesang" og "tidens ur". Også det gammeldags udtryk "O lyt til mig" er uheldigt. Rimene har med andre ord ikke nogen positiv effekt på digtet overhovedet. Tværtimod bliver indholdet meningsløst og uforståeligt. Digtet er et eksempel på, hvordan form og indhold kan modarbejde hinanden.

Digtets emne er sådan set fint: beskrivelsen af hvordan det nemt kan gå os dårligt, vi kan fare vild og miste meningen med livet. Men måden, emnet behandles på, er ikke helt så vellykket, fordi perlen bliver for klichépræget og banalt et billede. Personliggørelsen af perlen fungerer ikke efter hensigten. Det er for konstrueret og kunstigt og for upersonligt til virkelig at fange læseren. Ordvalget er med til at skabe forvirring og distance. Det er ikke præcist nok og sår tvivl hos læseren om digtets mening.

Digtet er ligeledes præget af sproglige fejl. Der er ikke læst korrektur på digtet, ligesom bruddene på rytmen ville være opdaget ved højtlesning. Anden strofe holder ikke rytmen, hvilket er en fatal fejl, når det gælder rimede digte.

Også hvad angår ordvalg kunne digtet tåle yderligere bearbejdning. Ofte er det for upræcist, og læseren bliver usikker på, hvad digtet overhovedet handler om. Den moralske og konkluderende afslutning på digtet er meget bastant og efterlader ikke mange spørgsmål og åbninger. I dette tilfælde overlades det ikke til læseren at tænke særlig meget videre.